

OPRACOWANIE PYTANIA

Jaki wpływ na człowieka ma sprawowanie przez niego władzy? Omów zagadnienie na podstawie *Makbeta* Williama Szekspira. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

William Szekspir, *Makbet*

EPOKA

Renesans

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Pytanie dotyczy mechanizmu psychologicznego: jak zdobycie i sprawowanie władzy stopniowo zmienia człowieka. U Szekspira to proces - od pierwszej zbrodni popełnionej z wahaniem, przez kolejne popełnianie coraz łatwiej, po tyranie i wewnętrzną pustkę. Równie ważne jak zdobycie władzy jest to, co robi z człowiekiem jej utrzymywanie.

władza	Możliwość decydowania o losie innych ludzi – w dramacie korona Szkocji. Komisja oczekuje, że pokażesz ją nie jako cel, lecz jako siłę działającą na człowieka, który ją posiada.
sprawowanie władzy	Nie zdobycie, lecz rządzenie: podejmowanie decyzji, utrzymanie tronu, radzenie sobie z zagrożeniami. To słowo kieruje uwagę na to, co dzieje się z Makbetem po koronacji, a nie tylko przed nią.
wpływ na człowieka	Zmiana osobowości, moralności, relacji z innymi – proces, który trzeba pokazać etapami, z punktem wyjścia (waleczny wódz) i punktem dojścia (tyran w pustce).

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę, która od razu mówi, jak władza zdobyta zbrodnią zmienia Makbeta i dlaczego jej utrzymywanie wymaga kolejnych zbrodni.
- ✓ Etapy przemiany bohatera omówione na scenach dramatu: od walecznego, cenionego wodza, przez wahania przed pierwszą zbrodnią, po samodzielne morderstwa, tyranie i pustkę finału, z uwzględnieniem losu Lady Makbet.
- ✓ Kontekst z innym władcą lub refleksją o władzy oraz wniosek o tym, czy władza bez moralnych granic zawsze niszczy tego, kto ją sprawuje.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Punkt wyjścia: Makbet wraca z bitwy jako bohater, który pokonał buntowników i najeźdźców; Duncan nazywa go najdzielniejszym z krewnych i nadaje mu tytuł tana Kawdoru. Zaświadcza to, że zło nie było jego naturą – bez tego kontrastu nie widać, co zrobiła z nim władza.
- Pierwsza zbrodnia: Makbet zabija Dunkana z wahaniem, pod presją żony, a zaraz po czynie przeżywa wstrząs (nie może wypowiedzieć „amen”, patrzy z przerażeniem na zakrwawione ręce). Sumienie działa jeszcze w pełni – to miara, wobec której mierzysz dalszą degradację.
- Utrzymywanie władzy: jako król Makbet boi się Banka i przepowiedni o jego potomstwie, więc wynajmuje morderców; potem, bez konsultacji z żoną, każe zabić rodzinę Makdufa. Sam mówi, że zabrnął w krew tak daleko, że powrót jest równie trudny jak brnięcie dalej. Władza zdobyta przemocą wymaga przemocy, by ją utrzymać – to serce tezy.
- Tyrania i osamotnienie: szlachta ucieka do Anglii, Szkocja cierpi, Makbet nazywany jest tyranem, a w zamku otaczają go tylko najemnicy. Na uczcie widzi ducha Banka – władca traci panowanie nad sobą na oczach dworu. Sprawowanie władzy odbiera mu sojuszników, spokój i sen.
- Lady Makbet: współautorka pierwszej zbrodni, po koronacji stopniowo odsuwana od decyzji męża, popada w obłąd – chodzi we śnie, myje niewidzialną krew, umiera (dramat sugeruje samobójstwo). Jej los pokazuje, że władza niszczy nie tylko tego, kto rządzi, ale i tego, kto jej pragnął.
- Pustka finału: na wieść o śmierci żony Makbet nie czuje nic – mówi, że życie jest cieniem, opowieścią idioty, pełną wrzasku i nic nieznaczącą; potem walczy do końca z rozpaczliwą brawurą. Punkt dojścia przemiany: władca, który ma wszystko, nie ma już po co żyć.

LITERACKI

POLECANY

Balladyna, Juliusz Słowacki

Balladyna zabija siostrę Alinę, by zdobyć rękę Kirkora, a potem kolejne osoby stojące jej na drodze do korony; po koronacji sądzi cudze zbrodnie, trzykrotnie skazuje samą siebie i ginie od pioruna. Ten sam mechanizm co u Makbeta: pierwsza zbrodnia z wahaniem, kolejne coraz łatwiej, władza jako spirala strachu; wspólny motyw niezmywalnej krwi (plama na czole Balladyny, ręce Lady Makbet).

LITERACKI

Antygona, Sofokles

Kreon, świeżo objąwszy władzę po wojnie domowej, utożsamia swoją wolę z prawem państwa, nie słucha syna, wieszczka ani mieszkańców Teb i dopiero śmierć bliskich pokazuje mu, że rację miały głosy, które lekceważył. Władza czyni go głuchym i pysznym, choć nie zdobył jej zbrodnią – kontekst pozwala zapytać, czy deprawuje sama władza, czy sposób jej sprawowania.

POLITYCZNY

Doktryna Machiavellego (Książę)

Machiavelli radzi władcy, by dla utrzymania państwa był gotów łamać zasady moralne, budzić strach i eliminować przeciwników, bo skuteczność liczy się bardziej niż cnota. Makbet postępuje jak uczeń Machiavellego, ale Szekspir pokazuje cenę: skuteczność w utrzymaniu tronu nie chroni przed utratą człowieczeństwa. Zestawienie pozwala ocenić, czy władza bez etyki może dać cokolwiek poza samotnością.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: władza zdobyta zbrodnią deprawuje – zamiast dawać spełnienie, uruchamia spiralę strachu, przemocy i samotności.
- 2 Punkt wyjścia: Makbet jako lojalny rycerz – pokazanie, że zło nie było jego naturą, lecz efektem ambicji i pokusy.
- 3 Sprawowanie władzy: kolejne zbrodnie jako konieczność utrzymania tronu, narastająca paranoja i moralne znieczulenie tyrana.
- 4 Lady Makbet: cena współudziału – obłąd i poczucie winy jako dowód, że zbrodni nie da się wyprzeć.
- 5 Kontekst i wniosek: *Balladyna* Słowackiego potwierdza uniwersalność mechanizmu – władza bez moralnych granic niszczy najpierw innych, a na końcu samego władcę.